«La geoarqueologia permet integrar arqueologia i paleoambient»

Entrevista a Josep M. Palet (ICAC) i Tania Polonio (ICAC)

“La geoarqueologia permet integrar arqueologia i paleoambient”

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

Aquest estiu membres del Grup d'Investigació en Arqueologia del Paisatge (GIAP) de l'ICAC han tornat a treballar al Pirineu. En concret, del 14 al 18 de juliol, a la vall de Coma de Vaca (Queralbs, el Ripollès). L'equip l'han format Josep M. Palet (subdirector i investigador sènior de l'ICAC), Tania Polonio i Maria Jesús Ortega (investigadores en formació de l'ICAC), Sergi Martínez (estudiant del Màster en Arqueologia Clàssica) i François Ricou (expert en arqueologia altimontana). La campanya s'inscriu en el projecte d'I+D del Ministeri TerAmAr (2013-2015) coordinat per l'ICAC i el SERP (Universitat de Barcelona), i és la continuació d'un altre projecte d'I+D, InterAmbAr (2010-2012). Parlem amb

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

Josep Maria Palet i Tania Polonio.

Treballs a la mollera de Coma de Vaca.

La campanya d'aquest any ha sigut més curta que altres anys.

Tenia un enfocament diferent. Volíem aprofundir més en allò que ja coneixíem, prospectant en espais de difícil accés i a més altura. Hem documentat noves estructures, que en prospecció tenen bon diagnòstic i que, per tant, ens ajuden a definir la campanya del 2015, amb la qual acabarem d'enriquir el mapa arqueològic de la zona.

Quines novetats destacaríeu d'aquest any?
La gran novetat és la incorporació de la Tania Polonio, investigadora en formació de l'ICAC des del gener del 2014, tot i que col·labora en les excavacions al Pirineu des del 2011. Enguany ha pogut fer els primers treballs sobre el terreny per a la seva tesi, «Geoarqueología y dinámica de paisajes culturales altimontanos: estudio micromorfológico, formas de ocupación y pastoralismo en los Pirineos orientales».

Tancat neolític d'Aigols Podrits.

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

En què han consistit aquests treballs?

A agafar mostres de tres sediments diferents per analitzar-les després el laboratori, és a dir, al microscopi. Segons com surtin, també en farem anàlisis geoquímiques.

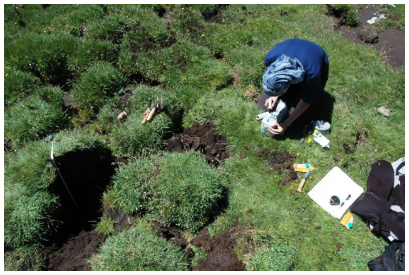

Parleu-nos d'aquests sediments.

Pertanyen a tres sectors. El primer correspon a estructures arqueològiques ja excavades i de datacions antigues, neolítiques i medievals, però estudiant-ne els sediments microscòpicament permet precisar molt més els nivells d'ocupació, perquè amb la micromorfologia podem anar més enllà dels estrats i les fases que s'aprecien a ull nu.

Per exemple, què no es veu a simple vista?

Restes d'excrements, que són evidència d'estabulació en tancats; marques de trepig, o bé carbons, és a dir, restes de fusta, ja sigui cremada o en procés de podrir-se, de fer-se humus. De vegades donem per estèrils estrats que, gràcies aquestes restes, sabem que no ho són.

Treball a la mollera d'Aigols Podrits (esquerra) i mostreig de sediment arqueològic per a micromorfologia.

Mostra de torba d'Aigols Podrits (esquerra) i mollera de Coma de Vaca.

Prospecció a la muntanya de Coma de Vaca.

Tornem als dos altres àmbits on heu agafat mostres.
El segon són torberes. D'aquesta zona ja s'estan estudiant les mostres de pal·linologia i el paleoambient recollides en campanyes anteriors, i faltava l'estudi micromorfològic. De moment han sortit dos registres bons, a les molleres de Coma de Vaca i la dels Aigols Podrits.

De què informen?
Aigols Podrits dóna una antiguitat de 2.000 anys, i la mollera de Coma de Vaca, encara més interessant, de 5.000 anys, fins al neolític! Són registres "bons" en el sentit que proporcionen informació fiable: són sediments que no estan alterats, per exemple per una pota de vaca!

En podeu avançar alguna cosa?
En general, en totes aquestes valls la formació de les molleres s'accelera a partir del segle VII dC, moment en què hi ha un canvi paisatgístic molt interessant. L'aspecte negatiu és que no trobem registres antics: Coma de Vaca és l'únic!

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

Cabana pastoral a la Jaça dels Frares.

I el tercer sector on heu treballat?

Hem fet prospeccions geomorfològiques per comprendre els processos d'erosió i sedimentació del terreny arqueològic. És a dir, per relacionar la dinàmica del relleu amb l'ocupació. Es tracta de fer la tafonomia del jaciment, que té molta tradició en prehistòria: estudiar el sediment arqueològic junt amb el natural, i relacionar l'home amb els canvis; si els accentua, com s'hi adapta... És geoarqueologia!

L'especialitat de la Tania. Per què és útil a l'arqueologia del paisatge?

Per entendre la formació del sediment, determinar els elements que el configuren, interpretar hiatus en l'estratigrafia... Per exemple, quan estudiem la torba podem dir si en un moment hi ha canvis hidrològics o si el ramat interromp la formació de torba. En aquests registres obtens en una seqüència tota una cronologia.

Una informació diacrònica.

Exacte: no és una foto fixa d'un moment. L'arqueologia et dóna un registre local i el paleoambient et dóna amplitud geogràfica (una vall, per exemple). La geoarqueologia permet integrar-ho: relacionar una estructura amb un canvi paisatgístic. A part, la torba també reté molta informació de l'ocupació humana.

Tania Polonio treballant al laboratori.

La gran agent del paisatge!
Sí, treballem amb paisatges culturals. Sense l'activitat humana no serien com són. Prats alpins a partir de 2.000 metres serien boscos de pi negre! El procés de desforestació i l'explotació ramadera és aportació de l'home al paisatge pirinenc.

Amb la geoarqueologia el GIAP enceta una línia de treball nova.
Sí, i podem dir que l'ICAC és pioner aplicant-la en períodes d'arqueologia clàssica. Tenim la voluntat de ser referent internacional, igual com anys enrere vam ser pioners en SIG (sistemes d'informació geogràfica). A més, aquesta aproximació és emergent perquè està molt vinculada als grans interrogants que planteja l'Horitzó 2020, com ara la resiliència, la influència dels aspectes ambientals en les cultures, la gestió del canvi climàtic...

Retrats i text: Carme Badia i Puig

Resta de fotos: Grup d'Investigació en Arqueologia del Paisatge (GIAP)

Juliol del 2014

Més informació

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

Campanya 2014

Facebook del Refugi de Coma de Vaca: **Prospeccions arqueològiques 2014** (article de Josep M. Palet)

Campanya 2013

“El model ciutat-territori romà també es va instal·lar al Pirineu”

Campanya 2012

“En època romana el Pirineu oriental el connecta l’activitat minerometal·lúrgica”

Campanya 2011

“Hem documentat hàbitat d’època romana a alta muntanya per primera vegada”

Campanya 2010

“Volem explicar la relació històrica plana-muntanya a través de la transhumància al NE de Catalunya”

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)